

MODIFICĂRI ÎN ORTOGRAFIA LIMBII ROMÂNE

Dr. hab. Vasile BAHNARU

SPELLING CHANGES IN ROMANIAN LANGUAGE

This article the necessity of „î” form „a” spelling and the form „sunt”. Here it is briefly presented the history of Romanian spelling and the concrete modalities of transposing the new spelling stipulations in life.

0. La solicitarea Consiliului Științific al Institutului de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei din 24 noiembrie 2009 și în conformitate cu *Hotărârea Adunării Generale a Academiei Române din 17 februarie 1993, privind revenirea la â și sunt în grafia limbii române*, Consiliul Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică, întrunit în ziua de 25 decembrie 2009, a hotărât să se adreseze Parlamentului Republicii Moldova cu rugămintea de a lua o hotărâre în problema revenirii în grafia limbii române la utilizarea lui *â* în interiorul cuvintelor, a formei *sunt* (*suntem, sunteți*) și la normele ortografice cuprinse în *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (DOOM, ediția a II-a, București, 2005). Pornind de la ideea că literele *â* și *î* corespund aceluiași sunet, Consiliul Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică a propus să fie aprobate Regulile „Sextil Pușcariu” pentru scrierea acestor litere după următoarele reguli: a) *î* se scrie întotdeauna la începutul și la sfârșitul nemijlocit al **cuvântului**: *îl, îmbărbătez, înger, își, îți, a amarî, a coborî, a hotărî, a târî, a urî* etc., b) tot *î* se va scrie și în corpul cuvintelor, când, prin compunere, *î* de la începutul cuvintelor ajunge medial: *neîmpăcat, neîndurat, preainălțat, preîntâmpinat* etc. Vom scrie *într-însul*, dar *dânsul*; c) în toate celelalte cazuri se scrie, în corpul cuvintelor, *â*: *bând, când, făcând, gât, râu, român, sfânt, vânt* etc. Totodată, a fost propus următorul mod de aplicare a hotărârii cu privire la revenirea la *â* și *sunt* în grafia limbii române:

a) Lucrările aflate în prezent la edituri în proces tehnico-industrial, cu apariție în anul 2010, precum și cele în lucru redacțional prevăzute la predare la sectoarele tehnice ale editurilor, în cursul acestui an, se vor tipări cu grafia folosită de autori.

b) Manuscrisele aflate în portofoliile editurilor, inclusiv cele depuse cu 4-5 ani în urmă, precum și cele ce se vor preda după data prezentei hotărâri vor fi revăzute de autori pentru a introduce peste tot grafia cu *â* și *sunt*.

c) Publicațiile periodice vor trece complet la grafia cu *â* și *sunt* până la data de 1 ianuarie 2011.

d) Ziarele vor trece complet la grafia cu *â* și *sunt* până la data de 1 mai 2011.

e) Pentru unele lucrări de mari dimensiuni și complexitate, în general dicționare și atlase lingvistice, cu manuscrise predate la edituri până la 1 ianuarie 2011, se va putea păstra ortografia de scriere cu *î* din *i* și *sînt*, chiar dacă au fost predate cu mai mulți ani în urmă.

f) Nu se va retipări nicio carte și nicio lucrare din motive de schimbare de grafic, decât numai și numai din rațiuni editoriale, în care caz se va utiliza grafia cu *â* și *sunt*.

g) Pentru editări prin copiere fotografică, acestea vor fi publicate cu grafia în care au fost inițial tipărite.

h) Toate documentele oficiale ale instituțiilor din Republica Moldova vor fi scrise cu grafia *â* și *sunt*, începând, cel mai târziu, de la data de 15 iulie 2011.

i) În învățământul preuniversitar se va trece treptat la grafia cu *â* și *sunt*, începând cu clasa I și continuând cu celelalte clase școlare, conform dispozițiilor ce vor fi date de Ministerul Educației care va încheia această trecere în decursul a 2 ani.

j) În învățământul universitar se va trece la grafia cu *â* și *sunt* începând cu anul universitar 2010/2011, aplicându-se pentru cărți și lucrări, prevederile de la pct. 1, 2 și 3 de mai sus.

l) Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei se va îngriji de editarea unui nou dicționar ortografic, de volum redus, pentru a fi tipărit până la 1 septembrie 2010.

0.1. Pentru a elabora proiectul de hotărâre a Guvernului cu privire la punerea în aplicare a modificărilor ortografiei limbii române, propuse de către Academia Română, a fost constituit, în baza Dispoziției nr. 09-271 din 31 decembrie a președintelui AȘM acad. Gheorghe Duca, un grup de lucru, pentru **punerea în aplicare a modificărilor ortografiei limbii române**, în următoarea componență:

1. Doctor habilitat Vasile BAHNARU, directorul Institutului de Filologie, conducătorul grupului;

2. Doctor Galaction VEREBCEANU, secretar științific al Institutului de Filologie, secretarul grupului;

3. Academician Mihai CIMPOI;

4. Academician Dumitru MATCOVSCHI;

5. Membru corespondent Nicolae BILEȚCHI;

6. Membru corespondent Anatol CIOBANU;

7. Doctor habilitat Iraidă CONDREA;

8. Doctor Victor BALMUȘ;

9. Doctor Aurelia HANGANU;

10. Doctor Gheorghe PRINI;
11. Doctor Constantin TĂNASE;
12. Scriitorul Nicolae DABIJA;
13. Scriitorul Vlad POHILĂ.

Tot prin această Decizie, s-a propus grupului respectiv ca până la 30 ianuarie 2010: să analizeze hotărârea Academiei Române la acest subiect și să redacteze o notă informativă; să elaboreze proiectul de hotărâre a Parlamentului cu privire la punerea în aplicare a modificărilor operate în ortografia limbii române; să facă propuneri concrete în anexă la hotărârea Parlamentului sub formă de plan de implementare a modificărilor din ortografia limbii române; să raporteze propunerile grupului de lucru la ședința ordinară a Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică; controlul asupra prezentei dispoziții se pune în seama doamnei Mariana ȘLAPAC, vicepreședinte al Academiei de Științe a Moldovei.

Întrucât problemele de ortografie vizează în mod special sistemul instructiv-educational, în data de 26 februarie a avut loc o întrunire de lucru a membrilor Comisiei cu reprezentanții Ministerului Educației, la care participanții au votat unanim pentru modificările propuse de Academie.

1. Această inițiativă de modificare a ortografiei limbii române din Republica Moldova este dictată de mai mulți factori. În primul rând, este vorba de recunoașterea identității limbii de stat din Republica Moldova cu limba română, chiar dacă acest adevăr științific nu este recunoscut oficial de Parlamentul Republicii Moldova, inclusiv de Constituția Republicii Moldova. Astfel, la solicitarea Parlamentului Republicii Moldova privind istoria și folosirea glotonimului „limbă moldovenească”, specialiștii-filologi ai Academiei și-au expus opinia în problema respectivă, aceasta din urmă fiind acceptată la ședința lărgită a Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei din 9 septembrie 1994: „Convingerea noastră este aceea că articolul 13 din Constituție trebuie să fie revăzut în conformitate cu adevărul științific, urmând a fi formulat în felul următor: LIMBA DE STAT (OFICIALĂ) A REPUBLICII MOLDOVA ESTE LIMBA ROMÂNĂ”.

Mai mult, la 28 februarie 1996, Adunarea Generală Anuală a Academiei de Științe a Moldovei a adoptat o declarație prin care a fost confirmată opinia științifică a specialiștilor filologi din republică și de peste hotare, potrivit căreia limba de stat (oficială) a Republicii Moldova este LIMBA ROMÂNĂ. Din 1996 și până în prezent, opinia savanților de la Academie în problema glotonimului *limbă română* a rămas aceeași, în pofida faptului că s-au făcut diferite presiuni din partea conducerii comuniste în scopul recunoașterii glotonimului „limbă moldovenească”, iar unii politicieni au ajuns să declare că sintagma *limbă română* este un termen

științific, în timp ce sintagma *limbă moldovenească* ar fi un termen politic, recunoscându-se astfel că în joc sunt puse interese politice, străine, de altfel, adevăratelor aspirații ale neamului nostru.

1.0. Așadar, unitatea, mai curând identitatea, glotică a limbii din Republica Moldova și din România a determinat filologii de la Chișinău să adopte ortografia limbii române stipulată în *Hotărârea Adunării Generale a Academiei Române* din 17 februarie 1993, privind revenirea la *â* și *sunt* în grafia limbii române. Evident, această Hotărâre a Academiei Române a provocat apariția unor reacții dintre cele mai variate, începând cu cele de susținere entuziasmată cvasitotală și terminând cu cele de condamnare acerbă a acestei inițiative. Dacă în România discuția în problema ortografiei are un caracter preponderent științific, în Republica Moldova problema ralierei la ortografia nouă are și o conotație de accentuată pondere ideologică și politică, adepții moldovenismului promovând nu numai glotonimul antiștiințific „limbă moldovenească”, ci și o ortografie distinctă de cea a limbii române. În acest context, este cazul să amintim că în Austria nu se operează nicio modificare în ortografie a limbii germane, fără acordul instanțelor de profil din Germania. O situație similară atestăm și în cazul țărilor hispanofone, care de asemenea nu admit modificări în ortografia limbii spaniole decât de comun acord cu instanța lingvistică din Madrid – Academia Regală.

Revenind la moldovenismul primitiv de la noi, constatăm că adepții acestuia promovează o politică antiromânească de sorginte țaristă și sovietică, urmărind să perpetueze în conștiința moldovenilor dintre Nistru și Prut ideea apartenenței la o națiune distinctă în raport cu cea română – națiunea „moldovenească”, care vorbește o limbă proprie – „limba moldovenească”. Nu vom insista în continuare asupra acestei elucubrații pseudoștiințifice, încât esența și falsele ei argumente sunt bine cunoscute de persoanele avizate. Tocmai din acest motiv vom stăruii în cele ce urmează asupra considerațiilor de natură lingvistică care stau la baza modificărilor ortografice operate de *Adunarea Generală a Academiei Române* din 17 februarie 1993.

1.2. Adversarii reformei ortografice din 1993 își motivează atitudinea lor prin faptul că hotărârea respectivă ar fi fost adoptată fără participarea lingviștilor și a filologilor. Întru combaterea acestei false afirmații prezentăm în continuare lista celor care au luat cuvântul în cadrul Adunării generale a Academiei Române din 17 februarie 1993: acad. Eugen Simion, vicepreședintele coordonator al Secției de filologie și literatură, acad. Minai Drăgănescu, președintele Academiei Române, acad. Ion Coteanu (lingvist), prozatorul Titus Popovici, membru corespondent al Academiei Române, prof. univ. dr. Dan Rădulescu

(geolog, Univ. București), membru corespondent al Academiei Române, acad. Marin Sorescu, acad. Petru Spacu, președintele Secției de științe chimice a Academiei Române, acad. Liviu Constantinescu, președintele Secției de științe geonomice a Academiei Române, acad. Dan Berindei, președintele Secției de științe istorice și arheologice a Academiei Române, acad. Emanuel Vasiliu (lingvist), prof. univ. dr. Radu Alexandru Dimitrescu (geolog, Univ. „Al. I. Cuza” din Iași), membru corespondent al Academiei Române, acad. Zoe Dumitrescu Bușulenga, vicepreședinte al Academiei Române, acad. Ștefan Augustin Doinaș, președinte de onoare al Uniunii Scriitorilor din România. În urma votului nominal, cu 94 de voturi pentru, 1 contra și 2 abțineri, Adunarea generală a Academiei Române a adoptat Hotărârea respectivă.

În acest context urmează să reținem că limba română este opera întregului popor român și a oamenilor săi de cultură, din biserică, din literatură și din știință, adică limba română a fost creată de toată cultura romană, din care considerente nimeni și niciun grup de specialitate, fie el și din domeniul lingvisticii sau al filologiei în general, nu poate s-o transforme de unul singur sau s-o mențină în tipare care nu i se potrivește.

2.0. Primele preocupări de ortografie le atestăm la cărturarii ardeleni George Șincai, Samuil Micu, Petru Maior, importanța lor în cultura românească urmând a fi evaluată “nu prin ceea ce ei au făcut, ci prin ceea ce voiau să facă: a deștepta naționalitatea română, a o deștepta cu orice preț. *Sunteți fii ai Romei*, au strigat ei; și românul zguduit din somn, s-a pus pe gânduri”¹.

Elaborarea ortografiei limbii române pe baze strict lingvistice ține de numele lui Bogdan Petriceicu Hasdeu și cel al lui Titu Maiorescu.

În problema transcrierii sunetului [î], Hasdeu, în primele două volume masive din *Cuvente den bătrâni*, promovează cu consecvență următoarea regulă: la începutul cuvintelor *î* este redat întotdeauna cu *î* și *i* în transcripție latină, iar în interiorul cuvintelor pentru redarea grafică a sunetului [î], Hasdeu folosea în absoluta majoritate a cazurilor simbolul [â]: *vândut, rând, când, sânt (sfânt), ajungându-l, neavând, câmp, până, plângă* etc. Totodată, el folosește foarte rar pe [i] în interiorul cuvintelor: *sintei* pentru *sfântei* de la *sfântă*². De altfel, în problema transcrierii sunetului [î] în funcție de poziția lui în cuvânt, s-a pronunțat și cunoscutul lingvist german Hugo Schuchardt, într-o lucrare consacrată operei lui Hasdeu: “O întrebare apare la începutul oricărei cercetări care urmărește coloritul de limbă al unui text mai vechi: în ce măsură literele corespund sunetelor? Nu este niciodată ușor să răspunzi corect la o astfel de întrebare în toate punctele ei, iar la documentele românești din secolul al XVI-ea este chiar destul de dificil”, constatând în cele din urmă că

litera „*â* și *i* exprimă doar aproape același sunet”³. Prin urmare, Hasdeu a preferat să transcrie sunetul [î] cu *â* în interiorul cuvintelor, iar la începutul cuvintelor cu *î*.

2.1. Un continuator fidel al ideilor promovate de Bogdan P. Hasdeu a fost Titu Maiorescu, care, de asemenea, s-a preocupat de ortografia limbii române. Titu Maiorescu a elaborat el însuși un studiu *Despre scrierea limbii române*⁴ și a contribuit în mod esențial la elaborarea regulilor ortografice aprobate de către Academia Română în anul 1904. Chiar în prima pagină a studiului din 1866, el afirmă că „fiecare Român scrie că e Român, și în orice va face de acum înainte, va căuta cu necesitate a se pune în legătură de cât va putea mai nemijlocit cu tradiția latină de la care însuși a primit viața sa intelectuală”⁵. Să reținem că Maiorescu demonstrează necesitatea firească de introducere a caracterelor latine în scrierea limbii române, constatând și anumite dificultăți pentru simbolurile unor sunete românești care nu au corespondent în limba latină. În acest context, Maiorescu analizează principiul etimologic și cel fonetic în scrierea limbii române și lansează ideea că pentru limba română se impune un principiu fonetico-etimologic, în care accentul să fie pe aspectul fonetic, pronunțându-se pentru un fonetism atenuat de situația obiectivă a limbii române. Totodată, Titu Maiorescu nu susține sistemul pur etimologic⁶ care a influențat la un moment dat și Academia Română. El se pronunță pentru adoptarea în esență a principiului fonetic care prevede ca fiecărui sunet să-i corespundă o singură literă și, în general, fiecare cuvânt să se scrie astfel cum se pronunță. Pomind de la natura specifică a limbii române, Maiorescu susține că principiul fonetic „nu este un principiu general și absolut al scrierii române, ci trebuie restrâns în mod esențial”⁷. În continuare, Titu Maiorescu susține: ”Prin urmare rămâne constat că fonetismul nu este un normativ absolut al scrierii și cu atât mai puțin principiul cel mai simplu, natural și ușor și dacă ne încredințăm lui exclusiv în speranța unei direcții sigure pe calea noastră ortografică, la prima îndoială busola se dovedește a fi un fier brut fără spirit magnetic, și cu toții suntem siliți a căuta acum ideea superioară, care, determinând marginile fonetismului, să ne arate, câte litere trebuie să aibă un alfabet, fiindcă nu le poate avea toate, și ce formă exterioară trebuie ele să aibă, ca să se primească de inteligență cu promptitudinea corespunzătoare scopului” ..., „fiindcă scrierea din contra are între altele și scopul intelectual de a fixa și de a susține unitatea națională sau etnografică a unui popor, de nu a o frânge și a o nimici”⁸.

În privința scrierii sunetului [î] cu litera *a*, Maiorescu pentru sunetul [î] prefera scrierea numai prin *â*. În volumul său atestăm astfel: *âncă* pentru *înca*, *ânse* pentru *însă*, *eliminând* etc. Pentru sunetul [i] la început de cuvinte prefera scrierea cu litera *i*, dar uneori scrie cu *â*: *ângeru* pentru *înger*.

În cele din urmă Titu Maiorescu ajunge la concluzia că ”fonetismul nu este un principiu fundamental al scrierii, ci este o regulă secundară... Este dar falsă orice formulare a regulii fonetice exprimată în mod absolut”⁹.

De altfel, Titu Maiorescu a avut o influență determinantă asupra ortografiei și culturii române în genere, adepții și elevii lui, direcți și indirecti, au fost filozofii Petre P. Negulescu, Constantin Rădulescu-Motru și Ion Petrovici, criticii literari Mihai Dragomirescu, Eugen Lovinescu, Paul Zarifopol, Dumitru Caracostea, Pompiliu Constantinescu, Tudor Vianu, George Călinescu și lingviștii Sextil Pușcariu, Alexandru Rosetti.

2.2. Discuția în problema scrierii sunetului [î] din *a* din perioada anilor 1926 și 1932, inițiată de mari lingviști și scriitori în frunte cu Sextil Pușcariu, s-a încheiat, din dorința de unitate a forului academic, cu acceptarea Regulilor „Sextil Pușcariu” care prevedeau scrierea acestor litere după următoarele reguli: a) *î* se scrie întotdeauna la începutul și la sfârșitul nemijlocit al cuvântului: *îl, îmbărbătez, înger, își, îți, a amarî, a coborî, a hotărî, a târî, a urî* etc., b) tot *î* se va scrie și în corpul cuvintelor, când, prin compunere, *î* de la începutul cuvintelor ajunge medial: *neîmpăcat, neîndurat, preîntălnit, preîntâmpinat* etc. Vom scrie *într-însul*, dar *dânsul*; c) în toate celelalte cazuri se scrie, în corpul cuvintelor, *â*: *bând, când, făcând, gât, râu, român, sfânt, vânt* etc. Să reținem că regulile „Sextil Pușcariu” constituie un compromis rezonabil. În această ordine de idei, lingvistul Gh. Constantinescu-Dobridor lansează următorul raționament: „Și noi considerăm că principiul fonetic în ortografia limbii române trebuie să prevaleze, aceasta însemnând în primul rând, simplificare și accesibilitate, ușurare în scrierea cuvintelor, mai ales când este vorba de literele *î* și *â*. Totuși, suntem de părere că nu trebuie să ajungem la o absolutizare a acestui principiu, dacă practica, uzul, realitățile lingvistice și culturale actuale, nevoile de perspectivă ale vorbitorilor impun unele mici concesii în favoarea principiului etimologic”¹⁰.

2.3. Reforma ortografiei limbii române din 1953 a fost mai curând o inițiativă proletcultistă, având drept principali inspiratori unele persoane străine de limba, cultura și tradiția neamului românesc (Leonte Răutu, Mihail Roller, Iosif Chișinevschi). Obiectivul principal al reformei ortografice din 1953 consta în deformarea graficii limbii române pentru a o îndepărta de celelalte limbi romanice. În acest scop a fost falsificată istoria noastră națională, iar limba română urma să fie apropiată de limba rusă, fiind elocventă în această ordine de idei constatarea lui Silviu Brucan care în cartea sa de memorii menționează: „Academicianul Roller... inițiasse o adevărată campanie de rusificare a limbii

române...”¹¹. Mai mult, această inițiativă, reducându-se în principiu la excluderea literelor „burgheze” *k, q, y, w* din alfabetul limbii române, nu era decât un ecou al „nemuritorului” studiu „Materialismul și problemele lingvisticii”, elaborat de „ilustrul lingvist” sovietic I.V. Stalin. În acest context prezentăm în continuare un fragment din comunicarea lui Leonte Răutu la o sesiune lărgită a Academiei R.P.R. din 21-25 martie 1951, dedicată lingvisticii, care a impulsionat modificarea ortografiei: ”Lucrările tovarășului Stalin au determinat o schimbare binefăcătoare în domeniul științei lingvistice din țara noastră. Au fost aruncate deoparte tezele marxiste perimate care constituiau o piedică în calea dezvoltării științei lingvistice. Lingviștii noștri, așa cum a arătat-o în comunicarea sa acad. Petrovici, pregătesc o serie de lucrări de mare însemnătate pentru dezvoltarea limbii române. Dar, fără îndoială, rezultatele studierii lucrărilor geniale ale tovarășului Stalin ar fi fost mai mari, dacă lingviștii noștri – din nefericire nu prea numeroși – ar fi primit un ajutor mai eficient din partea filozofilor”. În continuare, făcând trimitere la afirmațiile lui Gh. Gheorghiu-Dej, același Leonte Răutu susține: ”Studierea influenței slave asupra formării și dezvoltării limbii române este una din cele mai actuale și însemnate sarcini ale lingvisticii noastre. În acest domeniu au existat falsurile cele mai grosolane ticluite de salahorii ideologici ai claselor dominante în scopul de a ne izola de poporul rus, de Uniunea Sovietică. ... Studiul influenței slave este mai ales un factor de strângere a legăturilor de prietenie și frăție cu marele popor rus, cu poporul ucrainean și cu alte popoare ale eliberatoarei și prietenei noastre, citadela socialismului și a lumii – Uniunea Sovietică”¹². În fine, la 8 mai 1951, Academia Română înaintează lui Iosif Chișinevschi, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri în acel moment, un raport asupra desfășurării sesiunii Academiei din 21-25 martie 1951 în care se arată: c) Sesiunea Secției a VI-a (Știința Limbii, Literaturii și Artei), lărgită, cu participarea reprezentanților Ministerului Învățământului Public, ai Institutelor Pedagogice și ai Catedrelor Universitare de specialitate.

Sesiunea va avea ca obiect discutarea problemelor în vederea aplicării complete a învățaturii lui I.V. Stalin la studiul și predarea limbii române, a limbii ruse și a limbilor popoarelor conlocuitoare în școli, institute și universități, la întocmirea gramaticii, a ortografiei, a manualelor școlare, precum și a Dicționarului limbii române, editat de Academia R.P.R.”¹³.

2.4. În 1964, Prezidiul Academiei a luat Hotărârea privind reintroducerea în alfabetul limbii române a literei *â*, însă numai pentru cuvinte ca *România, român* și derivatele lor, această Hotărâre fiind binevenită, dar insuficientă. Propunerea a venit din partea Biroului

Secției de Limbă, Literatură și Artă, fără a fi discutată în secție. Inițierea propunerii s-a făcut de Institutul de lingvistică, unde A. Rosetti a cerut, în zadar, revenirea completă la scrierea cu *â* în interiorul cuvintelor. Partea bună a hotărârii a fost reintroducerea, alături de *î*, a literei *â* în alfabetul limbii române, alfabet care își mărea numărul literelor de la 27 la 28.

3. Revenirea la scrierea sunetului [î] cu litera *a* în conformitate cu Legile „Sextil Pușcariu” și la forma *sunt* nu este un tribut plătit principiului etimologic sau un simplu blazon al latinității. Și nici o renunțare la principiul fonetismului ortografic, întrucât etimologismul a fost eliminat încă de Titu Maiorescu, iar ceea ce a rămas din el nu este etimologism propriu-zis, ci tradiție, o parte a spiritualității românești. Mai mult, această revenire parțială la ortografia de până la 1953 este un deziderat promovat cu cea mai mare insistență de toți marii înaintași ai spiritului românesc. De altfel, toți corifeii lingvistici români și-au spus suficient de categoric opinia în problemele ortografiei. Amintim în această ordine de idei pe Bogdan P. Hasdeu, Titu Maiorescu, Sextil Pușcariu, Alexandru Rosetti, la care se adaugă Ioan Bogdan (slavist), Dumitru Macrea, care și-a revăzut poziția sa din 1953, Gheorghe Mihăilă (slavist) și mulți alți lingviști¹⁴, dar și un număr de scriitori, ca Victor Eflimiti, Marin Sorescu, Fănuș Neagu, Ioan Alexandru, Gheorghe Tomozei, Horia Zilieru, Valeriu Anania etc. Să nu uităm că ortografia cu privire la scrierea sunetului [î] cu *â* și la forma *sunt*, votată de Academia Română în 1932, a fost susținută de oameni de cultură, de savanți și de politicieni de talia lui Nicolae Iorga, Ion Inuleț, Ion Nistor, Simion Mehedinți, George Murnu etc.

4. În fine, urmează să conchidem că o scriere fonologică sau fonetică, de fapt, nu prea este posibilă, întrucât „Cea mai uzuală modalitate de a reprezenta în scris sunete și/sau fonemele unei limbi este aceea constituită de diversele sisteme de scriere. În scrierile alfabetice, literele sau unele secvențe de litere reprezintă semnele grafice ale sunetelor și/sau fonemelor. Sistemele de scriere uzuale nu reprezintă însă sunetele concrete (cele care se pronunță efectiv), chiar atunci când avem a face cu scrieri considerate „fonetice”. Așa cum s-a observat, prin scrierile fonetice se reprezintă nu sunete efectiv pronunțate, ci *tipuri sonore*, adică sunete cu proprietăți fonetice asemănătoare (de ex., în scrierea românească, același semn grafic, litera *i*, notează atât vocala [i], ca în *vin*, cât și semivocala [i] în *dai*, sau o semivocală asurzită, în *lupi*; se poate observa că toate aceste sunete se „aseamănă” prin localizarea palatală a articulației”¹⁵.

Prin urmare, un sistem de scriere ca cel al limbii române nu poate fi considerat a fi fonologic pentru exact aceleași motive pentru care nu poate fi considerat a fi fonetic, întrucât nu toate distincțiile

fonologice sunt înregistrate de scriere, tot așa cum nici toate distincțiile fonetice nu sunt înregistrate. Tocmai din aceste considerente foneticienii recurg la sisteme artificiale de simbolizare a sunetelor, ca în cazul scrierii lui [î] din *a* și a formei *sunt*.

Referințe bibliografice

¹ Bogdan Petriceicu-Hasdeu, *Cuvențe den bătri(ă) ni* (ediție îngrijită de G. Mihăilă). București: Editura Didactică și Pedagogică, 1984, vol. III. p. 8.

² Idem, p. 163.

³ Idem, p. 39.

⁴ Titu Maiorescu. *Despre scrierea limbei române*, Iași, 1866.

⁵ Idem, p. 97.

⁶ Idem, p. 89.

⁷ Idem, p. 95.

⁸ Idem, p. 96.

⁹ Idem, p. 89.

¹⁰ Gh. Constantinescu-Dobridor, *Despre noua ortografie*. Limba română. XLI, 1992, nr. 9, p. 475.

¹¹ Citat după: Silviu Brucan, *Generația irosită*, Editurile Universul și Calistrat Hogaș, București, p. 77.

¹² Leonte Răutu. *Lucrările tovarășului Stalin asupra lingvisticii și problemele științelor sociale din țara noastră*, comunicare tipărită în 1951, Arhiva Academiei Române, Dosar A3-88/1951, Fila 71 și următoarele.

¹³ Citat după: Minai Drăgănescu, *De la nașterea la renașterea Academiei Romane*, *Academica*, an I, nr. 12, 1991, p. 1 și 16-17.

¹⁴ Emanuel Vasiliu, *Introducere în teoria limbii*. București, Editura Academiei Romane, 1992. p. 44-45.

¹⁵ Idem, p. 45.

**Moisey Kogan. Nud șezând. 1927, teracotă,
25x14,5x 13 cm.,
Te Koop Gevraard Werk van Museum**